

Ki-Tetsé – Jugement équitable, sans préjugés

Source : Likouté Si'hot volume 24, quatrième Si'ha sur Ki-Tetsé

<p>Introduction : Un principe fondamental à propos du commentaire de Rachi</p>	<p>1</p>
<p>לקוטי שיחות: רש"י מתרץ בפרושו על התורה כל שאלה העשויה להתעורר בלמוד פשוטו של מקרא, ובמקום שאינו מוצא הסבר בדרך הפשוט לפסוק או למלה מסימת, הוא אומר "לא ידעתי" וכדומה (רש"י תולדות כה, ה).</p> <p>Likouté Si'hot : Rachi, dans son commentaire sur la Torah, répond à toutes les questions susceptibles d'être soulevées par l'étude du sens simple du verset. Lorsqu'il ne trouve pas d'explication, selon le sens littéral, à un verset ou à un mot spécifique, il affirme : « je ne sais pas » ou une formule similaire (voir Rachi sur Toldot 28, 5).</p>	<p>Un principe dans l'étude du commentaire de Rachi.</p>
<p>Dans notre Paracha : Un détail énigmatique que Rachi n'aurait pas commenté</p>	<p>2</p>
<p>תצא כה, א: כי יהיה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע. והיה אם בן הכות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר.</p> <p>Ki-Tetsé 25, 1 : Quand il y aura une querelle entre des individus, ils s'avanceront vers la justice et on les jugera : <u>on donnera raison à l'innocent, et on rendra coupable celui qui a tort</u>. Or, si le coupable a mérité la flagellation, le juge le fera battre, en sa présence, d'un nombre de coups proportionné à son délit.</p> <p>רש"י: כי יהיה ריב. סופם להיות נגשים אל המשפט; אמור מעתה אין שלום יוצא מתוך מריבה, מי גרם ללול לפרוש מן הצדיק הוי אומר זו מריבה.</p> <p>Rachi : Quand il y aura une querelle. Ils finiront par « s'avancer vers la justice ». En conséquence, [nous apprenons d'ici que] : <u>la paix ne peut pas résulter d'une dispute</u>. Qu'est-ce qui a entraîné Loth à se <u>séparer</u> du Tsadik (Avraham) ? Il faut dire que c'était une dispute.</p>	<p>Pourquoi la Torah doit-elle préciser que « on donnera raison à l'innocent, et on rendra coupable celui qui a tort ?</p>
<p>Annexe : Deux interprétations, du Talmud et du Midrach, que Rachi ne cite pas...</p>	<p>3</p>
<p>ספרי, תצא: ... אין שלום יוצא מתוך מריבה, ... מי גרם לזה לקות הוי אומר זו מריבה. ... "והצדיקו את הצדיק" - צדקהו כדי שלא יהא לוקה (שצריך לחפש ולבקש בזכותו כמו בדיני נפשות (גמרא סנהדרין לב, א) - פירוש ספרי דבי רב).</p> <p>Sifri, Ki-Tetsé : La paix ne peut pas résulter d'une dispute, ...à cause de [quoi] cette personne a-elle été battue ? C'est bien à cause de la dispute ! ...« <u>On donnera raison à l'innocent</u> » - innocente-le afin qu'il ne soit pas battu (il faut lui chercher des mérites, tout comme pour les affaires pénales (Guemara Sanhédrin 32a) – <i>Sifri Devei Rav</i>)</p> <p>גמרא מכות ב, ב: רמז לעדים זוממין שלוקין מן התורה מניין? דכתיב: "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע" (...למה לי "והצדיקו צדיק" - רש"י) - אלא, עדים שהרשיעו את הצדיק, ואתו עדים אחריו והצדיקו את הצדיק דמעקרא ושינהו להני רשעים - "והיה אם בן הכות הרשע".</p> <p>Guemara Makot 2b : Où trouvons-nous une allusion au fait que, selon l'ordre biblique, les faux témoins doivent être battus ? Car il est écrit : « <u>on donnera raison à l'innocent et on rendra coupable celui qui a tort, si le coupable a mérité la flagellation</u> » (pourquoi devait-on préciser qu'on donnera raison à l'innocent ? – Rachi), il s'agit d'un cas où des témoins ont rendu coupable l'innocent et d'autres témoins sont venus pour innocenter celui qui était d'emblée innocent, ils rendent donc [les autres témoins] coupables, et « <u>le coupable méritera la flagellation</u> ».</p>	<p>Pourquoi Rachi ne fait-il pas appel aux deux interprétations avancées par le Talmud et le Midrach ?</p>
<p>Développement : Pourquoi aucune paix ne peut-elle résulter d'une dispute ?!</p>	<p>4</p>
<p>גור אריה על רש"י שם: ואם תאמר, מה בכך כי יהיו נגשים למשפט, מה דבר רע יש בזה יותר מן ריב עצמו. יש לומר, דסופם יהיו נגשים למשפט, ולא יוכלו להתפשר יחד מעצמם, כי אם על ידי דין. ולמד לך בזה, כי דמי האי תגרא לבדקא דמיא, .. כי כאשר יתחיל מעט, סוף שיהיה גדול עד שלא תוכל להשקיט אותו, כי אם על ידי משפט.</p> <p>Gour Arié sur Rachi ibid. : Qu'y a-t-il de mal à ce qu'ils présentent devant la justice, serait-ce pire que la dispute même ?! En fait, cela signifie qu'ils finiront par se présenter devant la justice car ils n'arriveront [plus, à ce stade], à s'arranger entre eux, à l'amiable. On apprend d'ici que la dispute est comme une fuite d'eau : ...ça commence petit et ça finit par devenir une dispute majeure qu'on ne peut calmer que par un jugement.</p>	<p>Présenter un litige devant la justice ne conduirait-il à la paix entre les deux parties ?</p>
<p>Explication : La différence majeure entre une « affaire » et une « querelle »</p>	<p>5</p>
<p>יתרו ית, טז: כי יהיה להם דבר בא אלי, ושפטתי בין איש ובין רעהו...</p> <p>Yitro 18, 16 : Lorsqu'ils ont une <u>affaire</u>, elle m'est soumise (à Moché) ; alors je juge entre les parties...</p> <p>לך לך יג, ז: ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי מקנה לוט...</p> <p>Le'h Le'ha 13, 7 : Une <u>querelle</u> se déclara entre les bergers des troupeaux d'Avram et ceux de Loth...</p>	<p>Entre une « affaire » et une « querelle ».</p>

<p>לקוטי שיחות: באפן כללי, כאשר יש סכסוך שאיננו בגדר של מריבה, בין שני אנשים, נתן לישר את ההדורים ביניהם ולהביא לשלום - או שהם מסתדרים ביניהם בעצמם, או שבית הדין מוצא פשרה. ואף כאשר בית הדין מחליט שאחד הצדדים צודק לחלוטין, גם אז יביא פסק דין כזה לשלום, כי אין ביניהם "ריב", והם מעונינים להגיע לאמת. אך כאשר יש ריב, כשהסכסוך מתפתח למריבה, אז אי אפשר להגיע לידי שלום. הם יתיצבו למשפט, ובית הדין יקבע פסק דין חד משמעי - מי צודק ומי אינו צודק, אך גם לאחר פסק הדין "אין שלום יוצא".</p> <p>Likuté Si'hot : De manière générale, lorsqu'il y a, entre deux personnes, un différend qui n'est pas de l'ordre d'une dispute, on peut régler le malentendu entre eux et les conduire à la paix : soit ils s'arrangent entre eux, soit le tribunal trouve un compromis. Et même lorsque le tribunal décide qu'une des parties a absolument raison, un <u>tel</u> verdict conduira à la paix, car il n'y a pas de « querelle » entre eux et ils recherchent la vérité. Mais lorsqu'il y a une « <u>querelle</u> », lorsqu'un différend prend la forme d'une querelle, il est alors impossible d'arriver à la paix. Ils se présenteront au tribunal, qui statuera <u>sans équivoque</u> qui a raison et qui a tort, mais ils n'auront pas la paix.</p>	
<p>Cela explique la preuve que Rachi apporte par la « querelle des bergers »</p>	<p>6</p>
<p>לקוטי שיחות: לכאורה, הריב שם לא היה בין לוט לבין אברהם הצדיק, אלא רק בין רועי אברהם לבין רועי לוט. אך כיון שהתפתח שם "ריב", הם לא יכלו להשאיר במקום אחד בשלום, ולוט צריך היה "לפרש מן הצדיק".</p> <p>Likuté Si'hot : A priori, la dispute n'était pas entre Loth et Avraham le <i>Tsadik</i>, mais plutôt entre les <u>bergers</u> d'Avraham et ceux de Loth. Cependant, étant donné qu'une « querelle » s'était développée, ils ne pouvaient pas rester en paix dans le même endroit, Loth devait donc « se séparer du <i>Tsadik</i> (Avraham) ».</p>	<p>L'exemple de la querelle entre les bergers de Loth et d'Avraham.</p>
<p>Réponse : « Donner raison à l'innocent et rendre coupable celui qui a tort »</p>	<p>7</p>
<p>לקוטי שיחות: לפי פרוש רש"י, משמעות הפסוק היא ש"כי יהיה ריב", אז "אין שלום יוצא" אפלו באמצעות משפט, כי כאן נערך המשפט באפן של "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע": אין מדבר כאן על מתדיינים המחפשים את האמת, מטרת המשפט היא רק לגלות ולהצדיק את הצדיק ולהרשיע את הרשע.</p> <p>Likuté Si'hot : D'après <u>Rachi</u>, le sens du verset est que « <i>quand il y aura une querelle</i> », alors « <i>aucune paix ne résultera</i> », même avec un jugement ! Car le jugement est alors pratiqué sous la forme de « <u>donner raison à l'innocent et rendre coupable celui qui a tort</u> » ; il ne s'agit pas de personnes qui recherchent la vérité, l'objectif de ce jugement est uniquement de découvrir et de déterminer celui qui <u>a raison</u> et celui qui <u>a tort</u>.</p>	<p>Lorsqu'il y a une querelle, les deux parties ne veulent pas la paix, ils ne recherchent que le verdict.</p>
<p>Enseignement n° 1 : Même une « querelle » doit être jugée sérieusement !</p>	<p>8</p>
<p>לקוטי שיחות: נתן לחשב שכיון שיש כאן "ריב" ומחלוקת, כאשר אחד מהם, או שניהם, הם בעלי מחלוקת - אין לשפט ביניהם בדין ודברים, אלא להענישם על המחלוקת, ואחר כך יראו: בטול המחלוקת עשוי להביא לשלום, הודאה על האמת וכדומה. על כך אומרת התורה: "כי יהיה ריב... וישפטום": אין לפעל בהתאם ל"ריבם", אלא חלה חובה על בית הדין לשפוטם, להתעמק בסכסוך שביניהם, לברר את פירטי הדברים ולקבע פסק דין. גם לאחר מכן, יש מקום לחשב, שכיון שיש ביניהם ריב, הרי זה בלתי אפשרי שאחד מהם יהיה צדיק לגמרי, כי בהכנסם למחלוקת בודאי שניהם מפריזים בטענותיהם וכו'. לכן ממשיכה התורה ואומרת: "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע": אמנם יתכן שבענין ה"ריב" שניהם אשמים, אך לגבי עצם הדין צודקים השופטים שיתכן שאחד מן הצדדים צודק לגמרי, ואלו השני - אשם לגמרי.</p> <p>Likuté Si'hot : On pourrait penser que puisqu'il s'agit d'une « querelle », signifiant qu'une ou les deux parties sont des hommes de dispute – il ne faudrait pas les juger par un délibéré mais plutôt les punir pour cette discorde, et après on verra : la fin de la dispute pourrait les conduire à la paix, à avouer la vérité etc. A ce sujet la Torah déclare : « <i>Quand il y aura une querelle .. on les jugera</i> » : on ne doit pas agir en fonction de leur « querelle », le tribunal a plutôt l'obligation de les juger, de s'approfondir sur leur différend d'enquêter et de fixer un verdict ! Après le verdict, on pourrait aussi penser que puisqu'il s'agit d'une « querelle », il est donc impossible qu'une des deux parties ait entièrement raison, car certainement ils ont tous deux exagéré leurs arguments etc. C'est pourquoi la Torah continue : « <i>on donnera raison à l'innocent, et on rendra coupable celui qui a tort</i> » – il est possible que pour la « querelle » ils soient tous deux en tort, mais en ce qui concerne le verdict même, les juges ont raison qu'il est possible qu'un d'entre eux ait entièrement raison et l'autre – complètement tort !</p>	<p>Enseignement : Le tribunal doit juger chaque dossier avec minutie, même lorsque le caractère conflictuel du litige est évident.</p>
<p>Enseignement n° 2 : Le Tribunal finira par trouver le véritable innocent</p>	<p>9</p>
<p>לקוטי שיחות: כאשר בית דין צדק מצדיק את אחד מן הנשפטים לגמרי, יוכחו לדעת שגם בענין ה"ריב" והמחלוקת הוא צדיק וכלל איננו אשם בכך. ה"ריב" נוצר באשמת הרשע, והמשיך להיות שלו, ואלו הצדיק הוא אכן צדיק - (בדומה לנאמר בגמרא) "והצדיקו את הצדיק דמעקרא".</p> <p>Likuté Si'hot : Lorsqu'un Tribunal de Justice innocente une des deux parties, ils se rendront compte que cet individu était également innocent pour [le fait d'être en] « querelle » et qu'il n'en est pas du tout coupable. La « querelle » a été créée à cause du « coupable » et continue d'être de sa faute ! Alors, l'innocent est effectivement innocent, à l'image de la phrase du Talmud précitée : « <i>On innocentera celui qui était d'emblée innocent</i> » !</p>	<p>Enseignement : La recherche de l'innocence permettra de déterminer l'innocent absolu !</p>